

GENT : ZOVEEL WATER

Gent. Gent is geen gewone stad; niet echt groot, maar toch ook niet klein. Ze is zowel oud als nieuw. De eigenzinnigheid van haar bewoners – de fameuze Stroppendragers – is legendarisch, maar haar ongecompliceerde hartelijkheid werkt hartverwarmend. De stad straalt een nonchalance uit die haar een heel eigen en sympathiek karakter geeft. Sjik en volks liggen hier dicht bij elkaar. Burgerman en eeuwige student vinden er elkaar terug. Gent, van iedereen en van niemand. Ganda, in het Keltisch 'samenvloeiing van twee rivieren', daar wil ik het graag met u over hebben.

Een blik op de kaart van het graafschap Vlaanderen maakt meteen duidelijk hoe strategisch de positie van Gent was in de middeleeuwse Nederlanden. De waterwegen verbonden in zuid-noord richting het Noord-Franse gebied met het deltagebied van de grote rivieren. Tegelijkertijd lag Gent net ver genoeg van de Noordzee en de Westerschelde om gevrijwaard te blijven van overstromingen en toch net zo dichtbij dat de stad ten volle van de wateren kon profiteren. Juist de verbinding naar de zee en het streven deze verbinding te behouden, is wellicht de belangrijkste rode draad in de geschiedenis van de stad.

Wij Gentenaars zijn onze stadsgenoot Keizer Karel dankbaar voor het graven van de Sassevaart om een nieuwe uitweg te vinden naar de Westerschelde, maar we zijn wel niet vergeten dat hij talloze medeburgers naar de galg of de brandstapel heeft gevoerd. De Sassevaart is de voorloper van het huidige kanaal Gent-Terneuzen, dat we dan weer te danken hebben aan koning Willem I.

Vlakbij Karel's geboortesite – het Prinsenhof – ligt nog een stukje bevaarbare Lieve, gegraven in de 12de eeuw als een rechtstreekse vrije verbinding met de zee. Je kan het Lieveke, zoals wij ze hier noemen, nu nog bevaren tussen het Gravensteen en het Rabot.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de eerste plannen gesmeed voor een ringvaart rond de stad en een vliegveld. Op dat vliegveld zitten jullie momenteel in deze expohallen naar mij te luisteren... In 1954 is men aan die ring rond Gent begonnen, in 1960 voltooid en hij is er nu nog. De ringvaart heeft echter ook tal van ertussen gelegen grachten en waterwegen doen verdwijnen.

Het water, vaak de bron van ontstaan van zoveel Europese steden, is nog altijd een enorme inspiratiebron.

In de vorige eeuw is het water door de groeiende automobilititeit, de aanleg van rioolstelsels en de verminderde economische betekenis verwaarloosd en in vele gevallen zelfs uit het stadsbeeld verdwenen.

Nu de binnensteden als centrum van economisch leven, als belangrijke drager van de culturele identiteit van de stad, maar ook als habitat zijn hergewaardeerd, neemt de betekenis van het water weer toe. Niet alleen waar het gaat om de ruimtelijke kwaliteit of de binnenstadseconomie, maar ook in het kader van het watermanagement. Water in de binnenstad levert een belangrijke bijdrage aan een duurzame herontwikkeling van binnensteden, en aan een duurzaam waterbeheer in stad en regio. En dus : zo ook voor Gent, want in Gent is zoveel water.

Rijk was de stad, onder andere dankzij de visvangst. Vis hoort bij Gent, Gent hoort bij vis : in ons lokale gerecht 'waterzooi' was vis (paling bijvoorbeeld) een belangrijk ingrediënt. Totdat de vis geleidelijk uit de Leie en de Schelde uit de binnenstad door vervuiling verdween en de kip de vis moest vervangen. De vissers zagen de invloed van de vervuiling waarschijnlijk als eerste.

Pas door grootscheepse waterzuivering van de voorbije twee decennia kwam het water weer tot leven en werd het opnieuw een bondgenoot voor de Gentenaars. In 1990 sloegen de diensten van de Vlaamse overheid en de stad Gent de handen in elkaar om een visionair plan uit te werken om de waterlopen in de binnenstad te herwaarderen.

Zes bruggen werden draaibaar gemaakt, een overwelving van de Leie die gebruikt werd als parking voor het Inno-warenhuis werd afgebroken en de Middeleeuwse haven, Graslei en Korenlei, werd verkeersvrij gemaakt en opnieuw aangelegd.

Talrijk zijn de toeristen die zich laten vervoeren door onder andere de Bootjes van Gent. Gent, dat is immers - zoals Victor Hugo zijn bezoek aan Gent omschreef - een vleugje Venetië, dankzij de

monumenten die met hun fundamenteën op de kade en soms bijna in het water staan. Maar een façade vertelt niet het hele verhaal. Er ontbreekt een detail dat de idylle compleet moet maken. Een echte rondvaart is nog onmogelijk. Aan de zuidoostkant moeten de scheepjes op de Leie rechtsomkeert maken, omdat de Nederschelde als verbinding is gedempt.

Die had in 1960 de strijd verloren van verkeersafwikkeling en watervervuiling. Parkeerplaatsen en een strook groen op de plaats van de Oude Beestenmarkt hadden de plaats van het water ingenomen. Het François Laurentplein kwam tot stand doordat de Nederschelde al in 1885 werd overwelfd. Toen in 1999, als eerste actie van het Nederschelde-project, de stuw en de muur ter hoogte van de Braemgaten werden afgebroken, konden de stadsrondvaartboten er weer onderdoor varen, beschenen door een sfeervolle verlichting. Nu noemen we die overwelving, de 'tunnel of love'. Misschien is het komende Valentijnsweekend daar niet vreemd aan. Maar zoals gezegd, het is nog steeds een doodlopende vaarweg.

In 1997 begon de Vlaamse overheid met een initiatief onder de codenaam Mercurius om de handel in de binnenstad nieuwe impulsen te geven. Gent tekende enthousiast in op het initiatief. Mercurius moest nieuw leven blazen in de Dampoortwijk met als voornaamste injectie de aanleg van de jachthaven Portus Ganda en het lichtplan voor de Gentse binnenstad. Een jachthaven voor passanten in de binnenstad zou het tij kunnen keren.

Gent is een logische bestemming geworden voor de pleziervaart die van de Westerschelde via het kanaal Gent-Terneuzen of anders wel via de Zeeschelde de stad bereikt en vervolgens zelfs binnendoor kan doornaderen naar Frankrijk. Niet alleen Portus Ganda, maar ook de jachthavens van de Lindenlei, Langerbrugge, de site van de Snekkaai en Merelbeke versterken deze onthaalfunctie en doorvaart-faciliteiten.

Dus, omstreeks 2000 begon Gent met de herinrichting van het jachthavengebied Portus Ganda op de plaats waar Leie en Schelde samenvloeien aan de historische wieg van Gent, de Sint-Baafsabdij. Men legde de Rodetorenkaai, vanwege zijn ligging een ideale plek om te vertoeven, trapsgewijs aan en voegde aan de tegenovergelegen Veerkaai houten steigers en vlonders toe. Voorts verrijkte men de omgeving met nieuw straatmeubilair, waaronder zitbanken en voetgangers-bewegwijzering. Op 30 april 2005 kon de jachthaven dan feestelijk worden geopend. Dit ging samen met de restauratie van het oudste overdekte zwembad van België, zwembad Van Eyck.

Voor dit project heeft de stad ook Europese steun gekregen. Misschien had Gent het wel zonder Europees geld kunnen redden, maar dan was dit alles een aanslepend karwei geweest. De subsidie heeft vaart in het proces gebracht. Fondsen van het Water in Historic City Centres-project waren de spreekwoordelijke druppel, net zoals de andere Europese samenwerkingsverbanden, met name Sustainable Canal Restoration, Liveable City, het project 'Oude Dokken' en, 'de Leie van bron tot monding' (waarover de volgende spreker meer zal vertellen) hebben en maken het water in de stad opnieuw aantrekkelijk. Als ik u zeg dat we voor al deze projecten duurzame contacten gelegd hebben met o.a. Breda, Chester, 's-Hertogenbosch, Limerick, Trondheim, Odense, Norwich, Lincoln, Emden, en nog vele andere; dan zal het u niet verbazen dat ik als toeristisch ambtenaar graag actief ben in dergelijke projecten.

Internationale netwerken waarin Gent een rol speelt, zoals in AEMA, de Europese vereniging van steden met jachthavens, en Icomia, de Internationale Raad voor Marine Industrie, maar ook binnenlandse structuren zoals Nautiv vzw, Promotie Binnenvaart, Toerisme Vlaanderen en Oost-Vlaanderen, de toeristische regio's Toerisme Leiestreek en Toerisme Scheldeland, om er enkele belangrijke te noemen, maken het plaatje compleet. En dan heb ik in gans mijn verhaal nog niets verteld over wat de Haven van Gent allemaal in zijn mars heeft! Over het aantrekken van overzeese cruiseschepen en riviercruiseboten, bijvoorbeeld.

Water symboliseert het leven. Steden worden vaak uit het water geboren : Parijs uit de Seine, Helsinki als dochter van de Baltische zee ... Maar weinig steden ontlenen hun ziel aan het samenvloeien van twee werelden.

Ter illustratie daarvan wil ik daarom graag besluiten met een gedicht over Gent van Johan Daisne, en het gaat als volgt :

Antwerpen heeft zijn Scheld,
De Gentenaren ook hun Leie,
De zoete naast het wingeweld,
Te Gent komen ze samen vrijen.
't Is hier dat winnen minnen vindt.
Gent is en blijft hun enig kind !

Rudy Van der Ween
Coördinator watertoerisme
Stad Gent
Donderdag 11 februari 2010